

DARIUSZ ZASTOCKI, HUBERT LACHOWICZ, JAROSŁAW SADOWSKI, TADEUSZ MOSKALIK, MAGDALENA NIETUPSKA

Pozyskanie drewna w nadleśnictwach Puszczy Białowieskiej w latach 2008-2015

Harvest of timber in forest districts of the Białowieża Forest in 2008-2015

ABSTRACT

Zastocki D., Lachowicz H., Sadowski J., Moskalik T., Nietupska M. 2018. Pozyskanie drewna w nadleśnictwach Puszczy Białowieskiej w latach 2008-2015. Sylwan 162 (11): 941-948.

The paper presents a multifaceted structure of timber harvest in 2008-2015 in the Białowieża, Browsk and Hajnówka forest districts located in the Białowieża Forest. The object of the research, including the Białowieża National Park being a remnant of the primeval forests, is considered one of the most valuable forest areas of natural origin in Europe. The studies were made on the basis of the data from the reports created by the State Forests Information System and forest management plans, as well as the nature conservation programs of the surveyed forest districts. In the analysed period, a total of 665,032.5 m³ of merchantable timber was harvested in the analysed area. The highest volume of merchantable timber was harvested in the Browsk Forest District – 305,934 m³ (46%), then in the Hajnówka Forest District – 219,300 m³ (33%), with the lowest volume harvested in the Białowieża Forest District 139,788 m³ (21%). Among the individual assortment groups, the medium-sized timber was the most common and its harvested volume amounted to 413,579 m³, while the harvested volume of large-sized timber amounted to 251,454 m³. The lowest harvested volume concerned the small-sized timber and amounted to 21,652 m³. In the analysed period, softwood had the largest share in timber harvest and amounted to 443,469 m³. Hardwood was obtained in the volume of 243,215 m³. According to the cutting category, the timber harvest structure was as follows: the highest volume was harvested in pre-commercial thinning 382,495 m³ (54%), that from incidental felling amounted to 251,003 m³ (38%), while the lowest volume of harvested timber was from final cutting – 53,186 m³ (8%). Forest districts located in the Białowieża Forest encounter many difficulties affecting timber harvest. The main reason for this lies in the numerous restrictions imposed on the management of areas covered by various forms of nature protection, including the exclusion of some habitats, or stands of 100 years of age and older from management, which significantly affects the yield. The lack of a determined rotation age for stands in the Białowieża Forest also has a significant impact on timber harvest.

KEY WORDS

Białowieża Forest, cutting categories, assortments, nature-valuable areas

ADDRESSES

Dariusz Zastocki – e-mail: dariusz.zastocki@wl.sggw.pl

Hubert Lachowicz – e-mail: hlachowicz@wl.sggw.pl

Jarosław Sadowski – e-mail: jaroslaw.sadowski@wl.sggw.pl

Tadeusz Moskalik – e-mail: Tadeusz.moskalik@wl.sggw.pl

Magdalena Nietupska – e-mail: m_nietupska@op.pl

Katedra Użytkowania Lasu, SGGW w Warszawie; ul. Nowoursynowska 159, 02-776 Warszawa

Wstęp

W 2015 roku powierzchnia lasów w Polsce wynosiła 9,215 mln ha, co stanowiło 29,5% powierzchni kraju [Leśnictwo 2016]. Województwo podlaskie, na terenie którego znajduje się Puszcza Białowieska, charakteryzuje się lesistością wynoszącą 30,8%. W strukturze form własności lasów województwa dominują lasy publiczne zajmujące 67,3% powierzchni, a pozostałą część stanowią lasy prywatne [Raport... 2015].

Jedną z głównych funkcji pełnionych przez lasy jest funkcja produkcyjna. Dotyczy ona pozyskiwania drewna, notującego w Lasach Państwowych coroczny wzrost. W 2015 roku w LP pozyskano 36,497 mln m³, a w lasach prywatnych 1,407 mln m³ grubizny netto. W parkach narodowych pozyskanie wyniosło 179 tys. m³ [Leśnictwo 2016].

Puszcza Białowieska jest najcenniejszym obszarem leśnym pochodzenia naturalnego w Europie. Jej obszar tworzą nadleśnictwa Białowieża, Browsk i Hajnówka w połączeniu z Białowieskim Parkiem Narodowym. Zajmuje ona część środkowo-wschodniej Europy obejmującej pozostałości lasów pierwotnych. Tereny Puszczy zawierają w swoim zasięgu trzy kompleksy leśne – Puszcę Świsłocką, dawną Puszcę Szereszewską oraz Puszcę Ładzką [Sokołowski 2006]. Powierzchnię Puszczy dzieli granica państwowa. Zachodnia część, o powierzchni około 580 km², znajduje się na terenie Polski, natomiast wschodnia część, o powierzchni około 670 km², należy do Białorusi. Zgodnie z regionalizacją przyrodniczo-leśną tereny Puszczy należą do II krainy Mazursko-Podlaskiej [Zielony, Kliczkowska 2012].

Pozyskiwanie surowca drzewnego w nadleśnictwach Puszczy Białowieskiej napotyka na wiele utrudnień wynikających m.in. z obowiązujących na tych terenach przepisów ochrony przyrody, jak i wydarzeń związanych z pozyskiwaniem drewna w całej Puszczy, przekładających się na obecny stan lasów nadleśnictw Białowieża, Browsk i Hajnówka. Ograniczenia oraz utrudnienia związane z pozyskaniem i sprzedażą drewna na terenach puszczańskich wynikają z usytuowania wymienionych nadleśnictw na terenach o szczególnych walorach przyrodniczych.

W 2002 roku Minister Środowiska zatwierdził plany urządzania lasu opierające się na nowych zasadach gospodarowania lasami nadleśnictw puszczańskich. Odpowiadają one trwałemu zrównoważonemu rozwojowi oraz polityce ekologicznej państwa, w których szczególną uwagę zwrócono na ochronę zasobów przyrodniczych Puszczy. Lasy gospodarcze Puszczy Białowieskiej uzyskały status niespotykany w innych nadleśnictwach LP w Polsce ani poza granicami kraju. Istota statusu polega m.in. na [Szujewski 2004]:

- braku uwzględniania wieku rębności niezbędnego do regulacji cięć, z którego zrezygnowano ze względu na potrzeby hodowlano-ochronne niezbędne do podejmowania decyzji odnośnie do wyrębu, przez co etaty cięć zostały obniżone z 234 000 do 196 000 m³ grubizny (lata 2002-2009). W latach 2010-2013, po kolejnych rezolucjach, etat obniżono jeszcze bardziej i wielkość cięć określono na poziomie 47 000 m³ rocznie;
- wyłączeniu z użytkowania około 1/3 powierzchni puszczańskich, w skład których wchodziły lasy naturalne, lasy wodochronne, siedliska bagienne oraz ostoje zwierząt objętych ochroną;
- ochronie 100-letnich i starszych drzew oraz rezygnacji z ich wycinania ze względu na przyczyny ekonomiczne. Wyjątek stanowią drzewa zasiedlone przez korniki oraz poddane przebudowie „powierzchnie pocentururowskie” z przewagą brzozy i osiki, jak również zabiegi

odslaniające młode pokolenie w ramach pielęgnacji, z wyłączeniem takich gatunków jak dąb, jesion, klon i wiąz.

Drzewostany 100-letnie i starsze są całkowicie wyłączone z użytkowania oraz podlegają ochronie obejmującej rezerwy przyrody. W Nadleśnictwie Białowieża drzewostany te zajmują powierzchnię 4542,65 ha (37,52% wszystkich drzewostanów nadleśnictwa), w Nadleśnictwie Browsk 4373,42 ha (19,95%), a w Nadleśnictwie Hajnówka 4433,90 ha (24,6%).

Prowadzenie użytkowania lasu na obszarach objętych ochroną musi spełniać specjalne, odgórnie zapisane wymogi środowiskowe. Wiąże się to z odpowiednimi regulacjami użycia różnego rodzaju maszyn i urządzeń, jak również z ogromnym zakresem wiedzy o lesie, umożliwiającym stosowanie odpowiednich metod gospodarowania lasami, przy minimalizowaniu stopnia uszkodzenia środowiska [Paschalis-Jakubowicz 2006].

Należy podkreślić, że ochrona przyrody w Polsce to w dużej mierze zasługa leśników, którzy bardzo często inicjowali objęcie pieczęcią walorów szczególnych, wyprzedzając czasami nawet formy prawne. Za przykład możemy podać Puszcę Białowieską, która dzięki przemyślanej pracy leśników i odpowiedniemu gospodarowaniu na tych terenach utrzymała swoją naturalność, a nawet pierwotność. Najcenniejsze tereny Puszczy objęte są ochroną ścisłą – dzięki osobom, które inwentaryzowały najcenniejsze elementy przyrody i dbały o nie oraz formułowały koncepcje ochrony przyrody zgodne z naturą [Nowakowski, Łonkiewicz 1996].

Celem pracy jest analiza pozyskania drewna w zlokalizowanych na terenie Puszczy Białowieskiej nadleśnictwach o szczególnych walorach przyrodniczych.

Material i metody

Dane wykorzystane do przeprowadzenia analiz pochodzą z raportów generowanych przez System Informatyczny Lasów Państwowych (SILP) nadleśnictw Hajnówka, Browsk i Białowieża. Wykorzystano również informacje zawarte w planach urządzania lasu i programach ochrony przyrody wymienionych nadleśnictw na okres 2012-2021.

Wyniki

Pozyskanie grubizny ogółem w nadleśnictwach Białowieża, Browsk oraz Hajnówka w latach 2008-2015 wynosiło 665 032,51 m³. W badanym okresie największą miąższość drewna pozyskano w Nadleśnictwie Browsk – 305 943,99 m³ (46,00%). Najmniejsze pozyskanie miało miejsce w Nadleśnictwie Białowieża – 139 788,02 m³ (21,02%). Miąższość w wysokości 219 300,50 m³ (32,98%) drewna pozyskano w Nadleśnictwie Hajnówka.

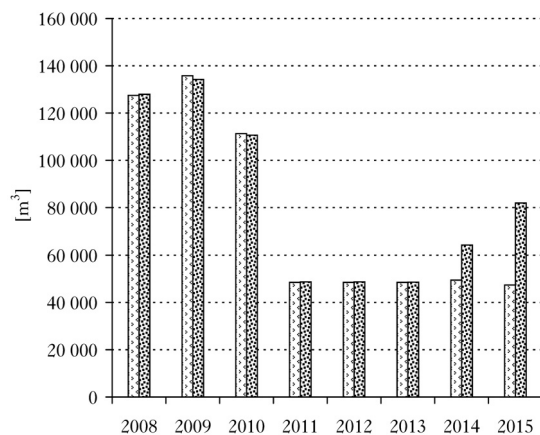
Najwięcej drewna ogółem pozyskano w roku 2009 – 134 243,34 m³. Najmniejsze pozyskanie miało miejsce w latach 2011-2013. W kolejnych latach kształtowało się na podobnym poziomie i wynosiło kolejno: 48 699,58, 48 690,22 oraz 48 592,76 m³. W latach 2014 i 2015 miąższość pozyskanego drewna wzrosła z 64 282 m³ do 81 943,68 m³.

Wykonanie planu pozyskania grubizny w badanych nadleśnictwach puszczańskich oscyloowało wokół 100% (ryc. 1). Wyjątkowa sytuacja zauważalna była w Nadleśnictwie Białowieża, gdzie w 2015 roku pozyskanie grubizny prawie 3-krotnie przewyższyło plan pozyskania – planowano pozyskanie 6400 m³ grubizny, natomiast pozyskano 21 490,67 m³ (335,79% planu). W Nadleśnictwie Browsk przekroczenie planu pozyskania miało miejsce w latach 2014-2015 – w 2015 roku wykonano pozyskanie na poziomie 148,81% planu. Podobnie było w Nadleśnictwie Hajnówka, gdzie w 2015 roku wykonano 145,95% planu pozyskania grubizny. Najniższe wykonanie planu, na poziomie 65,88%, miało miejsce w Nadleśnictwie Browsk w 2013 roku,

gdzie przy założonym planie 23 000 m³ pozyskano 15 151,77 m³ grubizny. Opisana powyżej sytuacja spowodowana była zwiększeniem bądź zmniejszeniem etatu cięć ze względu na stan sanitarny lasu.

Wśród poszczególnych grup sortymentów w nadleśnictwach puszczańskich ogólne pozyskanie drewna wielkowymiarowego (W) wyniosło 251 453,77 m³. Pozyskanie drewna średniowymiarowego (S) było największe i wyniosło 413 578,74 m³. Najmniej pozyskano surowca małowymiarowego (M), zwanego drobnicą – 21 651,76 m³.

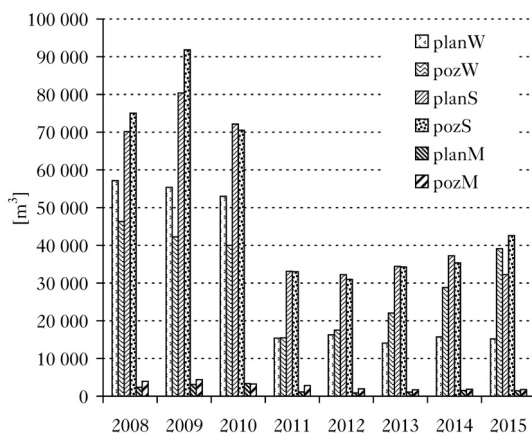
Plan i pozyskanie drewna według grup sortymentów w badanych nadleśnictwach przedstawia rycina 2. Najwięcej drewna wielkowymiarowego pozyskano w Nadleśnictwie Browsk – 112 304,24 m³ (44,66%), mniej w Nadleśnictwie Hajnówka – 75 903,40 m³ (30,19%), a najmniej w Nadleśnictwie Białowieża – 63 246,13 m³ (25,15%). W analizowanym okresie najwięcej drewna wielkowymiarowego pozyskano w Puszczy Białowieskiej w roku 2008 – 46 299,47 m³. W kolejnych latach pozyskanie spadało, przyjmując najniższą wartość w 2011 roku – 15 463,83 m³. Następnie zauważalny jest stopniowy wzrost, do roku 2015, kiedy na całym obszarze pozyskano 39 110,96 m³. Drewna średniowymiarowego pozyskano najwięcej w Nadleśnictwie Browsk – 20 1514,4 m³ (48,72%), mniej (podobnie jak w przypadku drewna W) w Nadleśnictwie Hajnówka – 137 028,77 m³ (33,13%). Najmniejsze pozyskanie odnotowano w Nadleśnictwie Białowieża – 75 035,57 m³ (18,14%). Najwięcej surowca S pozyskano w roku 2009 – 91 816,60 m³, a w kolejnych latach na-

Ryc. 1.

Plan (jasny) i pozyskanie (ciemny) [m³] grubizny w nadleśnictwach Puszczy Białowieskiej w latach 2008-2015

Planned (light) and actual (dark) harvest [m³] of merchantable timber in forest districts of the Białowieża Forest in years 2008-2015

Ryc. 2.

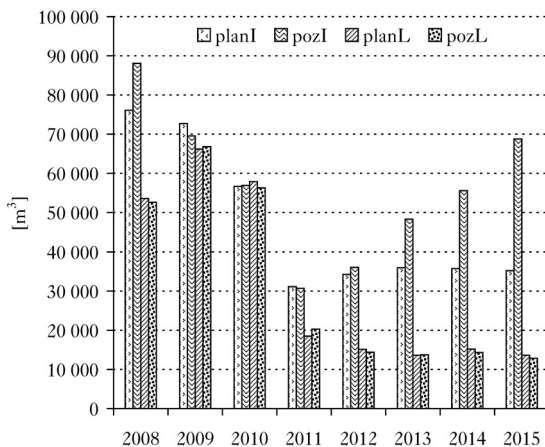
Plan (plan) i pozyskanie (poz) [m³] drewna wielko- (W), średnio- (S) i małowymiarowego (M) w nadleśnictwach Puszczy Białowieskiej w latach 2008-2015

Planned (plan) and actual (poz) harvest [m³] of large- (W), medium- (S) and small-sized (M) timber in forest districts of the Białowieża Forest in years 2008-2015

stąpił spadek tej wartości. Najmniejsze pozyskanie odnotowano w latach 2011 oraz 2012, odpowiednio 33 016,06 i 30 981,54 m³. W kolejnych latach zauważalny jest wzrost pozyskania drewna średniowymiarowego, przyjmującego w ostatnim analizowanym roku wartość 42 584,61 m³. Największe pozyskanie drewna małowymiarowego w latach 2008-2015, podobnie jak w poprzednich grupach sortymentów, miało miejsce w Nadleśnictwie Browsk – 14 210,37 m³ (65,63%), mniej tego typu surowca pozyskano w nadleśnictwie Hajnówka – 6090,32 m³ (28,13%). Najmniej drobnicy pozyskało Nadleśnictwo Białowieża – 1351,07 m³ (6,24%). Pozyskanie drobnicy w poszczególnych latach wygląda podobnie jak w przypadku pozyskania poprzednich grup sortymentów. Najwięcej drewna małowymiarowego pozyskano w 2008 roku – 3953,72 m³ – oraz w roku 2009, kiedy wielkość ta wyniosła 4399,66 m³. W kolejnych latach pozyskanie spada – począwszy od roku 2011, kiedy pozyskano 2815,32 m³, kończąc na roku 2015, kiedy pozyskanie drobnicy utrzymało tendencję spadkową i przyjęło wartość 1764,00 m³.

Drewno małowymiarowe pozyskiwane jest w wielu nadleśnictwach w niewielkich wielkościach. Pozyskują je zazwyczaj lokalni mieszkańcy w celach opałowych i są to głównie takie gatunki jak brzoza oraz sosna. W nadleśnictwach Puszczy Białowieskiej pozyskanie drewna małowymiarowego odbywa się zazwyczaj przez małych odbiorców tzw. samowyroblem, a procentowe wykonanie planu pozyskania drewna małowymiarowego znacznie przewyższa wielkość przyjętego planu pozyskania drewna. W Nadleśnictwie Białowieża największą różnicę pomiędzy planem pozyskania a wykonaniem zaobserwowano w roku 2012. Pozyskano 192,33 m³, co stanowiło 641,1% przyjętego planu, który zakładał 30 m³. Nie wykonano planu pozyskania w 2015 roku, który zakładał 111 m³ – zrealizowano go w 83,56% (pozyskano 92,75 m³). W Nadleśnictwie Browsk pozyskanie w największym stopniu przekroczyło plan w 2011 roku. Plan wynosił 772 m³, natomiast pozyskano 1895,36 m³ (245,51% planu). Najmniejsze przekroczenie planu pozyskania miało miejsce 2010 roku, kiedy pozyskano 2359,43 m³ (110,47% planu wynoszącego 2135,80 m³). Największa różnica pomiędzy planem a pozyskaniem drobnicy w Nadleśnictwie Hajnówka miała miejsce w 2011 roku (plan 314 m³, pozyskanie 700,29 m³ – 223,02% planu). Najmniej pozyskano i jednocześnie nie zrealizowano planu w 2010 roku. Plan zakładał pozyskanie 1042,80 m³ drewna, natomiast pozyskano 710,18 m³ (68,10%).

W latach 2008-2015 największy udział pozyskania dotyczył gatunków iglastych (ryc. 3). Z obszarów trzech analizowanych nadleśnictw pozyskano 443 468,99 m³ drewna iglastego. Pozyskanie drewna liściastego było mniejsze o około połowę od miąższości drewna iglastego – 243 215,32 m³. Największą ilość drewna iglastego pozyskało Nadleśnictwo Browsk – 213 666,05 m³ (48,18%).

Ryc. 3.

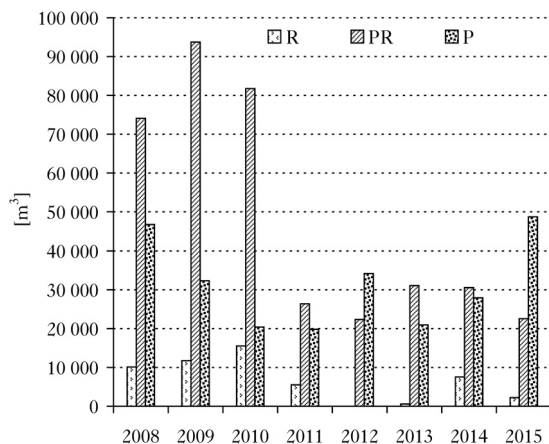
Plan (plan) i pozyskanie (poz) [m³] drewna gatunków iglastych (I) oraz liściastych (L) w nadleśnictwach Puszczy Białowieskiej w latach 2008-2015

Planned (plan) and actual (poz) harvest [m³] of coniferous (I) and broadleaved (L) species timber in forest districts of the Białowieża Forest in years 2008-2015

Na drugim miejscu znalazło się Nadleśnictwo Hajnówka z pozyskaniem 127 150,76 m³ (28,67%), a najmniejszą miąższość pozyskało Nadleśnictwo Białowieża – 102 652,18 m³ (23,14%). Największe pozyskanie drewna liściastego wykazało również Nadleśnictwo Browsk i wyniosło ono 115 362,26 m³ (47,43%). Najmniej gatunków liściastych pozyskało Nadleśnictwo Białowieża – 33 052,2 m³ (13,58%). W tym czasie Nadleśnictwo Hajnówka pozyskało 94 800,86 m³ (38,98%). Pozyskanie drewna gatunków iglastych w analizowanym okresie było największe w roku 2008 i wyniosło 85 077,23 m³. W kolejnych latach pozyskanie malało, przyjmując najmniejszą wartość w 2011 roku – 28 714,14 m³. Natomiast w kolejnych latach rosło i w 2013 roku wyniosło 46 277,45 m³, w 2014 – 56 085,20 m³, a w 2015 pozyskano 67 773,47 m³ drewna iglastego. W roku 2008 wycięto 51 606,17 m³ drewna liściastego. Największe pozyskanie – 64792,84 m³ – miało miejsce w 2009 roku. Podobnie jak u gatunków iglastych, w kolejnych latach pozyskanie spada – do 13 744,29 m³ w 2013 roku. W 2014 roku nastąpił wzrost pozyskania do wielkości 14 402,00 m³. W 2015 roku zauważalny był ponowny spadek – do 12 841,89 m³.

Drewno pozyskiwano według następujących kategorii: cięć rębnych, przedrębnych (do których zaliczamy: trzebieże i czyszczenia oraz cięcia sanitarno-selekcyjne), a także cięć przygodnych (ryc. 4). W analizowanym okresie najwięcej pozyskano drewna w użytkach przedrębnych – 382 494,84 m³ (54%). Najmniej pozyskano użytków rębnych – 53 186,06 m³ (8%). Użytki przygodne stanowiły 251 003,41 m³ (38%). W przypadku użytków przedrębnych największą ilość pozyskano w Nadleśnictwie Browsk – 181 372,94 m³ (49,25%), następnie w Nadleśnictwie Hajnówka – 124 138,36 m³ (32,45%) i w Nadleśnictwie Białowieża – 69 983,54 m³ (18,30%). Analizując poszczególne lata, zauważono, że podobnie jak w poprzednich przypadkach pozyskanie użytków przedrębnych w latach 2009-2010 było najwyższe i wyniosło odpowiednio 93 737,94 i 81 748,63 m³. W latach 2011-2012 zauważalny był spadek pozyskania, co oznaczało zarazem najmniejszą pozyskaną miąższość, wynoszącą 22 347,44 m³ w roku 2012. W kolejnych latach pozyskanie wzrastało, do wartości 30 553,63 m³ w 2014 roku, a potem ponownie malało, osiągając w 2015 roku wartość 22 553,17 m³.

Największą miąższość użytków przygodnych pozyskano w Nadleśnictwie Browsk – 108 841,05 m³ (43,36%). W Nadleśnictwie Hajnówka wielkość ta była równa 63 986,16 m³ (25,49%), natomiast w Nadleśnictwie Białowieża 78 176,20 m³ (31,15%). Najwięcej drewna w użytkach przygodnych pozyskano w 2008 roku – 13 196,46 m³. Najmniejsze pozyskanie, w wysokości 5830,81 m³, miało miejsce w 2013 roku. W kategorii cięć użytków rębnych domino- wało nadleśnictwo Hajnówka z pozyskaniem 30697,98 m³ drewna (52,72%), mniej pozyskano

Ryc. 4.

Pozyskanie grubizny [m³] w cięciach rębnych (R), przedrębnych (PR) i przygodnych (P) w nadleśnictwach Puszczy Białowieskiej w latach 2008-2015

Harvest of merchantable timber [m³] in final (R), intermediate (PR) and accidental (P) cuttings in forest districts of the Białowieża Forest in years 2008-2015

w Nadleśnictwie Browsk – 17730 m³ (33,34%), a najmniej w Nadleśnictwie Białowieża – 4758,08 m³ (8,95%). Największe pozyskanie drewna z użytków rębnych miało miejsce w 2010 roku – 15 523,51 m³. Najmniejsze pozyskanie odnotowano w 2013 roku – 569,98 m³ (nie biorąc pod uwagę roku 2012, w którym nie wystąpiło pozyskanie drewna w tej kategorii cięć).

Dyskusja

Na przestrzeni ostatnich lat zarządzanie terenami Puszczy Białowieskiej było bardzo skomplikowane i niosło za sobą wiele trudności. Za główny czynnik zróżnicowania uważany jest sposób intensywności pozyskania drewna oraz występowanie powierzchni starodrzewów całkowicie wyłączonych z użytkowania.

Gospodarowanie terenami puszczańskimi regulują plany urządzania lasu poszczególnych nadleśnictw. W latach 2002-2011 określały one pozyskanie drewna o wielkości 150 000 m³/rok. Pomimo zakazów dotyczących drzewostanów 100-letnich oraz starszych pewne ilości drewna takich gatunków jak dąb, jesion, klon czy wiąz były pozyskiwane z obszarów rezerwatów, głównie zlokalizowanych przy szosach.

Wiele przypadków dotyczących użytkowania obszarów puszczańskich przyczyniło się do niszczenia siedlisk gatunków chronionych flory i fauny, w wyniku czego organizacje pozarządowe oceniły stan ochrony Puszczy Białowieskiej jako negatywny. Swoje zaniepokojenie wyraziła również Rada Europejska, stwierdzając brak dostatecznej ochrony drzewostanów starszych i cofając dyplom obszarów chronionych Rady Europy, którym do niedawna mógł szczyć się Białowiecki Park Narodowy. Zapewnienia ze strony Lasów Państwowych dotyczące prawidłowości ochrony terenów puszczańskich okazały się nieskuteczne i nadleśnictwa Puszczy Białowieskiej przestał obejmować certyfikat Forest Stewardship Council (FSC). Zaniepokojeni sytuacją ministrowie środowiska dokonali zmiany zasad zarządzania terenami puszczańskimi, ograniczając pozyskanie drewna do 48 000 m³/rok w latach 2010-2012. Dodatkowo ochroną objęto drzewostany siedlisk wilgotnych oraz drzewa ponad 100-letnie klasyfikowane na podstawie wydzieli, w których co najmniej 10% drzew osiąga wiek ponad 100 lat. Takie rozwiązanie zostało zaakceptowane przez Ministra Środowiska, Komisję Europejską, placówki naukowe, jak i organizacje pozarządowe, traktujące to jako kompromis wynikający z konieczności ochrony przyrody i zapewnienia pewnej ilości drewna dla potrzeb społeczności lokalnej. Pomimo wypracowanego kompromisu pojawiają się dalsze głosy na temat braku zgodności gospodarowania terenami Puszczy Białowieskiej z założeniami UNESCO. Dotyczą one nadmiernego pozyskania drewna przekraczającego wielkość średniego pozyskania rocznego zawartego w planach urządzania lasu, czego powodem jest konieczność usuwania posuszu świerkowego powstałego w skutek żerowania kornika drukarza oraz prac prowadzonych na dużych powierzchniach mających związek z naturalnymi procesami przyrodniczymi i intensyfikacją pozyskania drewna w drzewostanach dojrzałych (należy również podkreślić, że większość pozyskanego drewna to także posusz świerkowy). W ten sposób nadleśnictwa Puszczy próbują zahamować ten szkodliwy dla przyszłości Puszczy Białowieskiej proces przyrodniczy spowodowany gradacją kornika [Bohdan 2007].

Podsumowanie

Duże pozyskanie użytków przygodnych spowodowane jest licznymi ograniczeniami, które powodują określony rozkład pozyskania według kategorii cięć, ze względu na występowanie w składzie gatunkowym głównie świerka i sosny. Wielkość pozyskanych użytków rębnych spowodowana jest również licznymi ograniczeniami, w tym przypadku dotyczącymi zakazu pozyskiwania drewna pochodzącego z drzewostanów 100-letnich oraz starszych. Użytki rębne stanowią znikomy od-

setek i będą zajmowały jeszcze mniejszy stopień pozyskania w kolejnych latach, ze względu na dalsze starzenie się drzewostanów oraz coraz gorszy stan zdrowotny lasów puszczańskich. Wprowadzone ograniczenia pozyskania drewna na siedliskach wilgotnych powodują malejące pozyskanie takich gatunków jak olsza czy jesion oraz praktycznie niezauważalne pozyskanie klonu. Natomiast zakaz prowadzenia cięć w drzewostanach 100-letnich zdecydowanie ogranicza pozyskanie dębów i jesionów. Spowoduje to wyeliminowanie tych gatunków pod względem pozyskania i sprzedaży drewna okleinowego oraz pozostałych sortymentów wielkowymiarowych.

Nadleśnictwa terenów puszczańskich napotykać wiele utrudnień wpływających na pozyskanie drewna. Głównym czynnikiem są liczne zakazy dotyczące gospodarowania na terenach objętych różnymi formami ochrony przyrody, a nawet całkowitym wyłączeniem niektórych siedlisk z gospodarowania czy drzewostanów 100-letnich i starszych, co znacząco wpływa na obniżenie możliwości pozyskania. Ogromne znaczenie ma również brak określonego wieku rębności dla drzewostanów Puszczy, co stanowi utrudnienie ze względu na to, że wiele gatunków drzew staje się najbardziej cennych po ukończeniu 100 lat (a takich drzew nie wolno usuwać). Przyczynia się to bezpośrednio do wzrostu średniego wieku drzewostanów, które za kilka lat podniosą wielkości wyłączone z użytkowania. Wiele utrudnień powodują również strefy ochronne obejmujące gniazdowanie ptaków chronionych, jak i występowanie niektórych gatunków zwierząt czy roślin. Zaprezentowane wyżej wnioski dowodzą, że w nadleśnictwach Puszczy Białowieskiej (nadleśnictwa Białowieża, Browsk oraz Hajnówka) dominuje pozyskanie drewna S2a kosztem drewna wielkowymiarowego cennego, którego pozyskanie stanowi niewielki stopień na tle pozyskania drewna w innych nadleśnictwach, objętych „tradycyjnym” prowadzeniem gospodarki leśnej.

Literatura

- Bohdan A. 2016. Stan ochrony Puszczy Białowieskiej oczami organizacji pozarządowych. CILP, Warszawa.
- Leśnictwo. 2016. GUS, Warszawa
- Nowakowski A., Łonkiewicz B. 1996. Polska polityka kompleksowej ochrony zasobów leśnych. W: Łonkiewicz B. [red.]. Ochrona i zrównoważone użytkowanie lasów w Polsce. Fundacja IUCN Poland, Warszawa. 17-28.
- Paschalis-Jakubowicz P. 2006. Użytkowanie lasów na obszarach chronionych. Wydawnictwo PTL, Poznań.
- Raport o stanie lasów w Polsce. 2015. CILP, Warszawa.
- Sokołowski A. W. 2006. Lasy północno-wschodniej Polski. CILP, Warszawa.
- Szujecki A. 2004. Puszcza Białowieska – konflikt wokół ochrony i zarządzania. CILP, Białystok.
- Zielony R., Kliczkowska A. 2012. Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski 2010. CILP, Warszawa.